

Nova Pravda

Leto I.

Štev. 9

Posamezna številka

Din 1.—

Izhaja vsak prvi in tretji četrtek

v mesecu

Naročnina

Mesečno Din 3.—

Četrletno „ 10.—

Polletno „ 15.—

Celoletno „ 25.—

Uredništvo

in uprava:

Ljubljana, Dalmatinova ulica št. 8

Telefon št. 2132

Rokopisov ne vračamo — Poštni ček. račun 17.177.

SOCIJALNO - POLITIČNI IN STROKOVNI LIST.

Brez srčne kulture ni
socializma ne demokratizma.

Delo

Bili so časi, ko so delo, zlasti ročno delo smatrali, da je človeka nevredno in za človeka nečastno. Zato so dela opravljali le sužnji, ki niso imeli vrednosti človeka z božjo podobo, temveč so bili mrtva stvar, ki se more in sme prodajati sem in tja. Človek je bil za kazen za greh izgnan iz raja, da si bo moral v potu svojega obraza, t. j. s težkim dnevnim delom služiti svoj vsakdanji kruh. Pri tem, da je delo kazen, manjvredna nadloga in nadlega za človeka je ostalo dolga stoletja. Dolga stoletja je bil človeški rod deljen v dva glavna tabora: v tabor delavcev in v tabor onih, ki so brezskrbno in udobno živeli od dela prvih. Tabor delavcev je bil brez pravic, posameznik je bil tlačan, manjvreden član človeške družbe, vse pravice so bile samo na strani drugega tabora, v katerem so se zbirali plemiči, cerkveni in kraljevi uradniki. Dolga stoletja je trajalo, da je delo prišlo do svoje polne veljave in do vseh svojih pravic. Šele francoska revolucija, ki je prvi živi izraz človekovega hotenja po enakosti in svobodi, je proglasila in uveljavila načelo svobode, enakosti in bratstva. Ta revolucija bi morala izbruhniti v Rimu na sedežu papežev in na čelu revolucije za enakost človeka s človekom bi moral stati papež kot glasnik Kristusovega nauka o ljubezni in bratstvu. To se ni zgodilo. Pariz je vrzel v svet klic po osvoboditvi človeka ali zahtevo po priznanju vsakega posameznika v človeški družbi za enakovrednega člana te družbe ali z drugimi besedami zahtevo po priznanju dela za enakovrednega činitelja v vseh dejanjih in nehanjih velike človeške družine.

Tako je pričela pravica dela svojo zmagoslavno pot po vseh državah sveta. Zmaga še ni popolna, ker imamo še vedno dežele sužnjem in manjvrednim narodov, ki opravljajo tlako za druge; še vedno so države, ki v svoji zakonodaji, v morali in v tradiciji svojih ljudstev pravic dela niso postavile na pravo mesto in še nočejo priznati, da je edino ustvarjajoče ročno ali duševno delo gonilna sila napredka narodov in držav. Toda eno je gotovo: Kulturni narodi hočejo svojo bodočnost graditi samo na temelje ustvarjajočih sil naroda, ki jih je zato treba vsestransko zaščititi. Delovna sila je zmagala in njej mora biti vse drugo podrejeno. Padla je ali vsaj v padanje je vsemogočnost kapitala, materijalnega bogastva, delovna sila je predmet resne in dosledne pravne zaščite. V zakonodajno zgradbo držav se vzdavajo zakoni, ki so namenjeni vsestranski gospodarsko-socialni povzdigi in zaščiti najširših delovnih vrst naroda. Na sprednji strani zakonodajne zgradbe držav so vzdani mogočni zakoni o zaščiti delavcev in dela, zakoni, ki v najrazličnejših smereh urejajo delovno pravo ali ki hočejo dvigniti gospodarsko življenje iz vidika najpopolnejše zaščite dela in delovnega človeka.

Vsebinska: Zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti — 40 let češkoslovaškega narodnega socializma — Dr. Peter Zenkl
župan Prage — Socialna vzgoja akademske mladine — Naši vzgojniki in delavstvo — Gospodarske razmere — Strokovni vestnik

Zavarovanje za slučaj starosti in onemoglosti

V «Novi Pravdi» smo v nekaj člankih podrobno popisali predpise, ki urejajo zavarovanje delavcev za slučaj starosti, onemoglosti in smrti. Dotaknili smo se vseh važnejših določb, ki imajo za zavarovanega delavca poseben pomen. Naravno je, da bo treba o tem veljavnem zavarovanju še veliko pisati in opozarjati; delavci pa imajo dolžnost, da se za te stvari živo zanimajo in se prizadevajo, da bi tudi od svoje strani vse storili, kar je potrebno, da bi zavarovanje v praktičnem življenju ne zadelo na preveč ovir in težav. Brez najvestnejšega sodelovanja delavcev samih zavarovanje ne bo gladko teklo — škodo bodo imeli delavci sami. Zato delavci zavedajte se, da gre za Vašo lastno stvar. V prvi vrsti je treba zakon sam do vseh podrobnosti poznati, ker brez poznanja zakona sodelovanje v koristno smer ni mogoče.

Prav je, ako danes to novo zavarovanje pogledamo čisto iz praktične strani, t. j. ako izračunamo, koliko bo znašala pokojnina delavca v slučaju onemoglosti ali starosti. Takoj rečemo, da so te pokojnine skromne, ki niti zdaleka za življenje ne zadoščajo in jih moramo smatrati samo kot zelo skromno pomoč k vzdrževanju. Iz te ugotovitve sledi, da bo pokojnina kot prispevek k družinskim dohodkom nekaj več pomenila kakor tam, ko je onemogli delavec navezan sam na sebe ali je morda celo prisiljen živeti v kraju z večjo draginjo. Pokojnine so tako skromne, da jih moramo smatrati kot simbol rentnega zavarovanja, ki nas mora takoj siliti k prizadevanjem za izboljšanje tega zavarovanja.

Pokojnina je v vsakem zavarovanju, toraj tudi v delavskem, v prvi vrsti odvisna od višine zavarovalne premije. Ta premija znaša v našem zavarovanju samo 3% zavarovane delavčeve mezde. V drugih državah znaša ta premija najmanj 10½%. V slovenskem pokojninskem zavarovanju rudarjev znaša ta premija celo 14%, torej skoraj petkrat več. Zdi se nam pa važno takoj omeniti, da pokojnine v rudarskem zavarovanju ne znašajo petkrat več, temveč komaj dvakrat, deloma le trikrat več, kakor bodo znašale v splošnem delavskem zavarovanju. Tu vidimo, kakšen praktičen učinek ima veliko število zavarovancev. Pri nas je zavarovana mezda nizka, ista znaša dnevno povprečno samo 22 Din, kar pomeni, da bo povprečna dnevna premija za enega delavca znašala 0.66 Din ali letno komaj 212 Din, od česar

Pesem dela je postala najveličastnejša pesem narodov. Narodi imajo svoje narodne praznike dela, ki so posvečeni počastitvi etosa dela in velikim nacionalnim zaslugam, ki jih ima delo za narod in državo. Denarno bogastvo ni nič, ono je mrtvo, ako se ne začne pretakati skozi žuljave pesti delovnega naroda. Moč narodov ne sloni na denarnem bogastvu, temveč samo in izključno le na količini in na notranji vrednosti dela. Denarno bogastvo je samo takrat in samo toliko vredno, kolikor narodu prinaša delovnih prilik in s tem gospodarskih dobrin. Denarno bogastvo samo na sebi ni gospodarska dobrina.

Spomlad je tu. Narava je oživela, da človeku pokaže, kako mogočna in kako neizmerna je moč tajnih delovnih sil, ki

odpade 106 Din na delavca, 106 Din pa na delodajalca. Z bolniškim zavarovanjem bo znašala skupna povprečna letna premija za enega delavca 350 Din. Znesek je na videz sila skromen, toda pri nizkih delavskih plačah pa tudi ta vsota pomeni občutno obremenitev delavčevega proračuna.

Zakon priznava onemoglostno rento šele po štirih letih zavarovanja, tako, da bodo delavci, ki bodo 1. septembra letos v zavarovanju, pridobili pravico do te pokojnine šele z 2. septembrom leta 1941. Renta znaša do prvih deset let zavarovanja osemkratni znesek povprečnega letnega zavarovanega prispevka. Torej je višina rente odvisna od meznega razreda, v katerega je delavec uvrščen, ni pa odvisna od let zavarovanja, ker je renta za deset let zavarovanja za vse enaka, t. j. ravna se samo po višini meznega razreda. Po desetletnem zavarovanju znaša renta desetkratno premijo. Na ta način znaša

letna renta pri a) manj kot in b) več kot desetletnem trajanju zavarovanja, in sicer v XII. meznem razredu 3605 Din (5408 Din), v XI. razredu 3004 Din (4507 Din), v X. razredu 2554 Din (3831 Din), v IX. razredu 2163 Din (3245 Din). Pretežna večina zavarovancev spada v IX. in X. mezní razred, tako da bo povprečna mesečna renta do 10 let zavarovanja znašala 180 Din, po 10 letih zavarovanja pa 270 Din.

Zakon pozna tudi skromno zavarovanje za slučaj smrti. Pravico do pokojnine imajo samo otroci do 16. leta starosti; pokojnina znaša eno četrtnino (25%) očetove (materine) rente. Po teh predpisih znaša najvišja letna dečja renta 1352 Din. Vdova ima samo triletno pravico do rente, in sicer v višini 25% možev rente, toraj znaša tudi ta renta največ letno 1352 Din.

Zavarovanje je zgrajeno na skromnih temeljih. Vendar pa bodo tudi iz teh skromnih osnov prihajali letni dohodki v znesku 18.000.000 Din. Celotna premija za vse panoge zavarovanja (bolezen, nezgode, starost, onemoglost, smrt) znaša sedaj 12.17% letnega zavarovanega zaslužka ali 70.852.000 Din za dravsko banovino. Toda: Začetek je tu.

40 let češkoslovaškega narodnega socializma

Slovanska Praga se nahaja v zadnjih tednih pod vtisom velikih slavnosti, ki se pripravljajo ob priliki proslave 40 letnice narodne socialistične stranke. Veliki plakati opozarjajo češkoslovaško javnost na ta dogodek, časopisi predvsem «Česke Slovo», pa dnevno pišejo o pomenu narodnega socializma in pri našajo obširen program slavnosti.

Že letošnja proslava 1. maja se bo vršila v znamenju jubilejnih slavnosti. 1. maj je namreč v češkoslovaški republiki tudi državni praznik. Za glavne velike slavnosti, ki se bodo vršile v Binkošti v Pragi, pa vlada še prav posebno zanimanje. Program je tako obširen in razdeljen na vse dele mesta, da bo tako rekoč sodelovala vsa Praga. Vse strankine edinece so na delu že nekaj mesecev, zato je verjetno, da narodno-socialistična proslava ne bo došla zaostajala za sokolskimi zletí, ki so v Pragi vedno nekaj posebnega.

S to proslavo pa slavi bratski češkoslovaški narod tudi jubilej 40 letnega dela svojega osivelega voditelja, pa vendar vedno mladega **Vaclava Klofača**. Klofač je leta 1897. stranko ustanovil, ji dal idejni program in je njen voditelj še danes. Klofač ima za češkoslovaški narod ogromne zasluge, zato je ljubljén

pri svojih somišljenikih in spoštovan tudi pri političnih nasprotnikih. Delo Klofača je rodilo velike uspehe in je bilo za svobodo bratskega naroda, lahko rečemo, odločilnega pomena.

Tudi mi Jugoslavlani smo dolžni zahvalo bratu Vaclavu Klofaču za marsikaj, saj je naš iskren prijatelj in veliki pobornik češkoslovaške-jugoslovenske vzajemnosti. Ne samo besede, temveč za to govorijo tudi njegova nešteta dejanja. Zato je jubilej bratov Čehov tudi naš jubilej. Tudi naša srca utripajo za te velike ideje, za svobodo naroda, za demokracijo in dobrobit tako češkoslovaškega kakor jugoslovanskega delovnega ljudstva. Skupno bomo proslavili ta praznik v znamenju «Zvestoba za zvestobo».

Dr. Peter Zenkl — župan Prage

V soboto dne 24. t. m. se je vršila seja občinskega sveta velike Prage, da izvoli po odstopu 18 letnega primatorja dr. Karla Baxe novega župana, ali kakor se v Pragi naziva primatorja. Ker pripada dosedanji primator dr. Baxa narodno socialistični stranki, je razumljivo, da je prišel tudi za to izvolitev vpoštev edinele kandidat narodnih socialistov, ki so za to mesto kandidirali znanega komunalnega strokovnjaka in socialnega reformatorja dr. Petra Zenkla.

Kljub temu pa je za te volitve vladalo veliko zanimanje v Pragi, v vsej Češkoslovaški, pa tudi v naši državi. Volitev se je udeležilo 99 občinskih svetnikov, od katerih je dr. Peter Zenkl dobil 81 glasov. Protikandidatov sploh ni bilo, pač pa so komunisti in tako zvani ligaši 18 po številu, glasovali proti. Čehi so zdrav, prevdaren narod. Kakor so se pri lanskim volitvah združili vsi pozitivni elementi za izvolitev prezidenta dr. Edvarda Beneša, tako so tudi sedaj upoštevali potrebo skupnega nastopa in izvolili kandidata najmočnejše stranke v občinskem svetu.

delujejo skrivnostno in nevidno v osrčju narve. Spomlad v svojih živih in svežih slikah je simbol ustvarjajočih sil. Mesec maj je kralj spomladi. Maj je ljubezni čas, ker ljubezen je hotenje in volja in moč ustvarjanju, ljubezen je življenje. Ni slučaj, da je maj kot simbol in kralj spomladi istočasno mesec dela in mesec ljubezni. Po ulicah evropskih in svetovnih velemest bodo donele pesmi dela, v prirodi bo pel slavec in bo klicala kukovica... Kako bodo utripala naša srca, ki bijejo v prsih malega naroda, ki svoje veličine in bodočnosti ne more in ne sme videti v veliki številčni moči, temveč samo v svoji notranji sili. V čem je ta notranja sila? V ustvarjajočem delu!

Socialna vzgoja akademske mladine

—jč—: Novi zakonodajni ukrepi, zlasti določbe o minimalnih mezdah uveljavljajo vse večji vpliv državnih oblasti na socialna vprašanja. Nosilec in izvrševatelj državne oblasti je pripadla težka naloga, da rešujejo interesne spore med delodajalci in delojemalci ter tako oblikujejo novo družabno ureditev, ki bo slonela na vedno vidnejšem državnem intervencionizmu. Državna oblast je dobila možnost večjega ustvarjanja, toda brez tozadavne idejne predpriprave. Vprašanje je le, ali bo kos tej novi nalogi in ali bo ustregla osnovni misli, ki je izzvala vse te zakonite posege v prejšnji socialni in gospodarski liberalizem.

Pravilnost delovanja državne uprave in upoštevanja novih potreb bo odvisna v prvi vrsti od razumevanja njenih izvršiteljev. Ako bodo le-ti doumeli važnost in vzroke socialnih pojavov, bo opravljeno delo v skladu z upravičenimi zahtevami zainteresiranih krogov.

Narodi, ki so sami doživeli nastanek in razvoj novih socialnih ideologij, so našli med pristaši teh idej tudi veliko prepričanih apostolov, ki so znali pravilno izvajati nova načela skozi vse praktične nasledke. Vkljub temu pa so se tudi pri njih pojavile vrzeli in nedoslednosti, zlasti tam, kjer ni bilo že v naprej pripravljeno dovolj izvrševateljev.

Zaenkrat še ne moremo presoditi, kako bo to vprašanje rešeno pri nas. Lahko pa ugotovimo, da je dosedanja praksa pokazala, kako malo važnosti se je posvečalo socialni vzgoji uradništva.

Poseganje države v posameznikovo interesno sfero bo imelo znatne posledice tudi na polju celokupnega javnega udejstvovanja, tako da bo nastala potreba za intervencijo s strani vseh javnih činiteljev. Ako bodo le-ti imeli dovolj razumevanja za socialno stran zakonodajnih ukrepov in njihovo upravičenost, bodo ostali event. pretresljaji in spori lokalnega značaja ter ne bodo izživali splošnih težav.

Ne glede na to, ali bodo sedanji nositelji javnih funkcij ustrezali novemu

socijalnemu duhu, je treba delati na vzgoji naraščaja v smislu novih nazaranj. To nalogo ima v prvi vrsti univerza vsem drugim činitelj, ki lahko vplivajo na vzgojo akademikov kot bodočih javnih delavcev in funkcionarjev.

Akademik ne sme prinesiti z univerze le suhoparno poznavanje paragrafov in vseh mogočih nauk. Univerza, ki bi se omejila na tako nalogo, ne bi bila središče kulturnega udejstvovanja lastnega naroda. Ona bi sicer ustregla zahtevam mednarodne znanosti, toda brez najmanjše sledi narodnosti. Na ta način bi se sama izločila iz vsakega vpliva na oblikovanje naziranja o perečih narodnih problemih. Njene vezi z bodočo inteligenco bi bile zelo rahle, tako da ne bi našla v njih nobenega opravičila za svoj obstoj. Ako pa hoče poglobiti to zvezo in poudariti svoj slovenski značaj, potem mora pospešiti proučevanje perečih socialnih vprašanj, ki zadevajo narodne sloje. S tem bo največ koristila svojim slušateljem, ki bodo odnesli iz predavalnic že izdelano socialno naziranje in prepričanje o koristnosti tega študija namesto običajnega spomina na težke izpite in vesele dogodke študentskega življenja. Na ta način jim bo omogočeno pravilno izvajati pridobljeno znanje v poznejšem udejstvovanju.

Univerza mora pripraviti svoje dijake za bodoči poklic, ki pa ni več samo navadno izpolnjevanje patriarhalnih nalog, temveč uporabljanje pridobljenih pogledov pri reševanju zamotanih državnih nalog. Tej svoji nalogi pa more ustreči le s sodelovanjem akademikov samih, ki morajo posvetiti velik del svojega udejstvovanja spoznavanju socialnih problemov skozi kritično znanstveno lupino in skozi dogodke vsakdanjega življenja.

Na ta način bo mogoče preprečiti bodisi indiferentnost, bodisi pretiranost v socialnih naziranjih akademske mladine in s tem tudi nasprotstvo te mladine napram interesom in pojmovanju večine našega naroda.

napačne vzgoje prav za prav za nobeno pravo delo. V šolah zamrzni ročno delo, za resno duševno delo pa se tudi ne usposobi. V šolah delijo spričevala in se ne brigajo, ali je kje še možnost za zaposlitev in kje je ta možnost, v katerih poklicih in delovnih popriščih. Manj nadarjeni iz premožnejših slojev dobe spričevalo, ker so jih starši in instruktorji pririnjili do male ali velike mature, zelo nadarjeni fantje ali dekleta iz delavskih slojev pa propadajo kot brezposelni ali kot težaki. Narod bi imel z njimi svoje najboljše voditelje, ako bi jim pomagal, da bi se izobrazili in izšolali.

Zdravnik dr. Mis je opozoril v svojem predavanju na socialno plat vzgoje, katero naši učitelji žal še ne upoštevajo. Otroci revnejših slojev žive v bedi, trpe pomanjkanje, spe v nezdravih stanovanjih, so zanemarjeni in bolni. Naši učitelji naj bi več pažnje posvetili tej strani pri izvrševanju svojega poklica. Vsi kot stan bi morali neprestano opozarjati na socialne nevarnosti za duševno in telesno rast naraščaja. Dandanes žal večina učiteljev in profesorjev deli v šoli samo dobre ali slabe rede in poučuje svojo stroko, za socialno stran gojencev se pa ne zmeni resno. Učiteljski stan kot stan narodove inteligence bi moral stati v celoti na strani delavstva v borbi za socialni dvig naroda.

Gospodarske razmere

Posledice francoske revolucije h koncu 18. stoletja so se čutile v vseh evropskih državah, med katerimi je bila Avstrija kot povsod, zadnja. Šele leto 1848. je prineslo zasužnjenim podanikom avstro-ogrske države nekaj svobode in svetlobe v takratne gospodarske in politične razmere. Omajan je bil fevdalni sistem grofovske nadvlade. Tako bomo skoraj praznovali 90 letnico, odkar je bila vsaj na papirju odpravljena tlaka, od katere se je posvetna in posebno cerkvena gosposka tako nerada ločila; oblast peščice ljudi nad masami kmetkega in delavskega ljudstva se je zmanjšala.

Z ukinjenjem reakcionarnega fevdalnega družabnega reda se začelja doba meščansko-liberalnega gospodarstva ali kakor pravimo meščanskega kapitalističnega družabnega reda, ki ima svoje temelje v napredku tehnike, t. j. industrializacije.

Proti koncu 19. stoletja je dosegla Evropa višek gospodarske nadvlade nad vsemi ostalimi deli sveta. Ogromna kolonijalna posestva posameznih evropskih držav so nudila veliko množino sirovin. Zlasti kolonije angleškega imperija so Evropo naravnost zalagale s sirovinami v toliki meri, da je morala res postati središče celokupne svetovne industrije. Sirovine sta predelala evropski delavec in kapital v industrijsko blago, ter ga razpošiljala preko morja kot industrijske izdelke. Nastalo je medsebojno moderno zamenjavanje sirovin in blaga, ki je dalo evropskemu delavstvu mnogo zaslužka, kapitalu pa ogromnega dobička. Takrat nismo poznali ne gospodarske krize, še manj kakšno brezposelnost. Vsak, kdor je hotel delati, je lahko dobil zaslužek. Nasprotstva med delom in kapitalom niso bila tako ostrina in vidna kakor dandanes kljub temu, da je takrat obratoval isti kapital kakor danes. Kar je v splošnem veljalo za ves takratni gospodarski sistem, je veljalo tudi za delavstvo v naših pokrajinah.

Nihče ni mislil, da bi se mogel ta gospodarski red kdaj izpremeniti ali vsaj tako, da bi bil v škodo proletarijatu.

Nekoliko pred svetovno vojno, posebno pa med svetovno vojno, ko je bila vsaka evropska tovarna samo še izdelovalnica bojnega in morilnega orožja, se je začel rušiti stari gospodarski red z ustanavljanjem lastne izvenevropske industrije, ki je začeljala konkurirati Evropi. Svetovna vojna je nasprotja še poglobila. Med svetovnim klanjem je izostala konkurenca na svetovnih trgih popolnoma in industrije ostalih kontinentov so zavzele svetovni trg.

Evropski izdelki so ostajali doma, izvenevropske države pa so prišle celo ponujati Evropi svoje industrijske izdelke po konkurenčnih cenah. To je **dumpling** — n. pr. Japonske, ki ponuja tudi na našem domačem trgu kolesa i. dr. ter s tem ubija domačo proizvodnjo.

To bi bila enako važna naloga učitelstva kakor samo učenje pisanja, branja in računanja. Profesor dr. Karel Ozvald je v svojem predavanju poudaril, da ni inteligenten samo tisti, ki dela z glavo, in da potrebuje inteligenco tudi vsak delavec pri svojem delu. Imamo dovolj inteligentnih delavcev, pa tudi dovolj neinteligentne gospode! Statistika pa kaže, da so otroci premožnejših staršev inteligentnejši kakor iz revnih slojev. Zakaj? Zaradi tega, ker je z inteligentnostjo človeka tako, kakor s semenom, ki ga je treba gojiti, zalivati, braniti pred plevelom itd., da zrno obrodi. Zunanji činitelji, to je torej socialna plat, igra veliko vlogo pri razvoju prirojene inteligence. Boda, pomanjkanje, zanemarjenost in nehygienično življenje zamori pri otrocih iz naših delavskih slojev prirojeno inteligenco in jo ovira v razvoju. Na vse to naj pomislijo naši vzgojitelji bolj resno in z vso svojo dobro voljo in pri koreninah naj začno reformirati naše vzgojstvo. Te korenine so — sramotne socialne razmere delovnega ljudstva.

Naši vzgojniki se torej, vsaj nekateri, zavedajo, da je treba začeti zdraviti naše šolske razmere z izboljšanjem naših socialnih razmer. Naj se tem posameznikom pridruži celoten stan učiteljev, profesorjev in vzgojnikov.

Posledica je brezposelnost ogromnih delavskih množic v komplicirani evropski industriji.

Med svetovno vojno smo šele točno spoznali pomen in vrednost agrarnih držav napram državam z razvito industrijo. Prve so imele vse pogoje za dostojno preživljanje domačega prebivalstva; imele so živeža v izobilju, medtem ko so prebivalci v industrijskih državah stradali. Po svetovni vojni so se te razlike temeljito zabrisale, ker so začele tudi agrarne države ustanavljati lastno industrijo, a tudi industrijske s prebivalstvom preobjudene države skušajo z vsemi umetnimi pripomočki dvigniti agrarno produkcijo in se tako gospodarsko in politično osvoboditi, ter se obdati s kitajskim zidom. V sled tega je ponudba nadkrilila povpraševanje in posledica: Nizke mezde in brezposelnost. Vsaka država je uvedla zaščitno carino za svoje agrarne oziroma industrijske proizvode; omejeval se je uvoz in izvoz pridelkov in izdelkov. Tako opazimo povsod v Evropi nakopičenih ogromnih dobrin agrarnega in industrijskega značaja, ki jih opazujejo sestrane množice z gnjevom v dušah.

V Evropi je nastalo toliko gospodarskih, kolikor je držav. Mednarodne dobrine se le v toliko izmenjavajo, kolikor je neobhodno potrebno za dobre odnose med posameznimi državami in da sploh ne zastane splošno medsebojno trgovsko občejevanje.

Ni naš namen dajati nasvete in nauke delodajalskim krogom, kako in na kakšen način obnoviti predvojno izmenjavo industrijskih izdelkov, vendar vidimo, da je prostora za vse ljudi dovolj; treba je vsem onim, ki imajo v rokah oblast in vodijo kapital, gledati v bodočnost, se učiti iz preteklosti, pa bo slednjič zopet dovolj dela, denarja in zadovoljnosti. Evropsko gospodarstvo mora zopet doseči prejšnjo moč in veljavo; na kakšni podlagi, bo pokazala bodočnost. Nosilca novega gospodarskega in socialnega stanja, t. j. delavstvo in kapital bosta morala vedno upoštevati prirodne temelje in zemljepisne pogoje evropske zemlje; ki se niso prav nič izpremenili; zemlja je ostala ista, organizacija denarja je na višku. Pri sanaciji gospodarskih razmer upoštevajmo realna dejstva!

Naj nas ne uspava beseda, ki ji pravimo «pravičnost». Sveže, delovne sile naroda, ki si morajo privzgojiti tudi železno voljo, da dosežejo v vztrajni borbi svoje cilje, naj začno borbo z organizacijo v močnejše, zavedne in ponosne socialne skupine, ker morejo le kot enako močni socialni činitelji izvajati pravičnost. Močni ne deli slabemu pravice, daje mu kvečjemu miloščino.

Hočemo, da sta delavec in nameščeneec v javni ali zasebni službi važen, resen in soodločujoč činitelj v javnem, političnem, socialnem, gospodarskem in pravnem življenju!

Naši vzgojniki in delavstvo

Vajeniška anketa, ki je bila 25. marca v dvorani Delavske zbornice, je še najbolj jasno pokazala, kakšna je miselnost delodajalskih, kapitalističnih krogov glede vzgoje in delavstva. Na tej anketi smo čuli s te strani, da spada vzgoja, gospodarska in socialna plat vajeniškega vprašanja samo v okvir delodajalčeve pobude in odločevanja. To se pravi z drugimi besedami, da hoče samo kapitalizem odločati tudi o vzgojnih vprašanjih delavstva. Delavstvo samo da je na svetu samo zato, da prodaja tistim, ki imajo denar, svoje delo. Pokazati hočemo, kako nekateri sodobni naši vzgojitelji sami sodijo o vzgoji naraščaja, pa naj gre za naraščaj premožnejših ali pa za naraščaj revnejših slojev.

Profesor Čopič je v svojem predavanju v okviru tečajev za starše, ki jih prireja Pedagoško društvo v Ljubljani, poudaril, da so šole, zlasti pa srednja šola, vse preveč «gosposke» šole, v tem smislu namreč, da pošiljajo starši otroke v šole zato, da jim ne bo treba delati in da mladi ljudje, ki imajo spričevalo male ali velike mature v žepu, v resnici tudi nočejo delati, ker mislijo, da jim mora dati država, to je narod, masno službo in pokojnino že samo zaradi tega, ker

Dr. Peter Zenkl je odličan član narodno socialistične stranke, saj je njen podpredsednik. Toda zasluge dr. Zenkla za praško občino so tako ogromne, da res ni bila izbira težka, kar priznavajo tudi njegovi politični nasprotniki.

Dr. Peter Zenkl je tudi naš velik prijatelj. Komaj 3 mesece je, kar smo ga imeli v svoji sredi v Ljubljani, ko je kot gost mestne občine imel dve veliki predavanji o svojem velikem socialnem delu v Pragi. Že takrat smo vedeli, da stoji pred nami bodoči praški primator. Zato se številnim čestitkam novemu primatorju pridružujemo tudi mi z iskreno željo, da bo z njemu lastno sposobnostjo in spretnostjo vodil praško občino do nadaljnjih uspehov.

imajo — spričevala. Naše šole na ta način vzgajajo nekakšne boljše delomrneže, ki so v breme vsega naroda. Ljudje pridejo iz šol in vedo to ali ono iz raznih predmetov in za silo morda govore in čitajo kak tuj jezik, nimajo pa ne volje ne sposobnosti za resnično ustvarjalno duševno delo, še manj pa da bi prijeli za ročno ali mešano delo. S pomočjo kakšnih stricov in tet pa le dobe službe in igrajo vlogo inteligence. Da taka inteligenca nima stika z narodom, je jasno, posebno tuj ji je delovni narod in njega težnje, zahteve in pravice. Vedo sicer, da živi delavstvo pasje življenje in da je izkoriščano, toda o tem le tako vedo, kakor vedo, da je glavno mesto Anglije London. Drugače bi bilo, ako bi našo mladino vzgajali že v šoli za delo in samo delo. Tedaj bi inteligenca spoznala upravičenost delavskih zahtev in bi se združila z delavstvom v borbi za socialno pravico. Tedaj bi inteligenca posvetila svoje moči ne samo svojememu produktivnemu poklicu, temveč tudi vsem socialnim vprašanjem in bi z delavstvom vred stvorila številčno in duhovno silo v narodu, ki bi dvigala ves narod. Tedaj bi premostila prepad, ki je nastal med delavstvom in inteligenco po krivdi inteligence, ki ni imela razumevanja za delovne plasti naroda in se je ter se še hote ali ne hote priključil izkoriščevalcem delovnega ljudstva. Delavstvo, združeno z inteligenco, vzgojeno v tem smislu, bi tvorilo socialno in kulturno silo, pred katero bi morali v kratkem kapitulirati vsi izkoriščevalci. Ta sila bi lahko preobrazila ves narod politično in kulturno tako, da bi v njem vse plasti harmonično rasle in s produktivnim delom ustvarjale zdravo kulturno življenje celote.

V našem šolstvu vladajo največje zmešnjave. Šole bruhajo vsako leto iz svojih razredov tako zvane izobražene in šolane ljudi, ki od leta do leta večajo kader brezposelnih. Kar brez načrta se producira naša inteligenca, ki ni zaradi

STROKOVNI VESTNIK

Iz podružnic

Jesenice.

Letošnji prvi maj praznujemo delavci, zaposleni pri Kranjski industrijski družbi, v novih prilikah. Delavstvo ima v splošnem slabše zasluzke, kakor pa jih je imelo lansko leto, ker je tudi sistem kolektivne pogodbe bistveno drugačen. Danes še niso točno ugotovljene razlike na zasluzkah, ker bo preizkusna doba akordov potekla šele koncem meseca maja, ki bo šele ugotovila stabilnost akordov. Ugotavlja pa se že sedaj, da je produkcija precej narasla in da se je delovna moč popolnoma izkoristila. V takem tempu pa tudi delavec ne bo vzdržal toliko let v podjetju kakor je dosedaj. Podjetje se racionalizira po vzgledu industrij v drugih državah, upekuje se tudi mezdni sistemi kakor drugje, toda višina delavskega zasluzka v sorazmerju s cenami zaostaja. O poteku pogajanj za novo kolektivno pogodbo smo sproti poročali, kake so bile okoliščine, pod katerimi se je sklepala nova kolektivna pogodba.

Z novo kolektivno pogodbo je bila ukinjena tudi posebna stanovanjska doklada, podjetje je pa izjavilo, da hoče znesek te stanovanjske doklade dajati še v naprej v druge socialne namene. Tako se je že tudi v petek 23. aprila vršil razgovor med zastopniki organizacij, podpisnic kolektivne pogodbe, in podjetjem, kako naj se uporabi ta znesek. Zastopniki organizacij so v načelu pristali na prvotni predlog, t. j. za lokalno uvedbo dodatnega pokojninskega zavarovanja, ki bi znašal 25% k rednim pokojninam Bratovske skladnice. V podrobnostih pa so si zastopniki organizacij pridržali rok, da razpravljajo z delavstvom. Vsekakor je pozdraviti to pokrenitev, ker bo imelo delavstvo tudi za časa svoje izmučenosti priboljšek.

Mežica. V smislu sklepa občnega zbornice prireditelji podružnice v dnevih 27. in 28. junija avtobusni izlet po sledeči progii: Mežica čez Pliberk, Velikovec, Celovec, Beljak, Podkoren, Jesenice, Bled, Brezje, Ljubljana, Vransko, Gomilsko, Šoštanj, Slovenjgradec, Mežica. — Ogleдали si bomo razna važna mesta, kakor: Celovec, Beljak, Jesenice, kjer bomo prenočili in si ogledali važni industrijski kraj, drugo jutro bomo zgodaj šli proti Bledu in Brezjam, kjer si bomo ogledali najlepši kraj naše domovine, nato nadaljujemo pot proti Kranju in Ljubljani, kjer bomo imeli skupno kosilo. Nato si ogledamo mesto, nakar se bomo odpeljali proti Vranskem, Gomilskemu, Šoštanju, Slovenjgradu v Mežico, kamor prispemo 28. junija zvečer. — Tovariši! Vsak se naj potruži, da se tega lepega izleta sigurno udeleži, pogovorite se s svojimi ženami ter se nemudoma odzovite okrožnici, da se udeležite tega koristnega izleta. Ker moramo zaradi potnega lista preko meje vedeti za točno število članov prosimo, da okrožnico vsak podpiše in napiše da ali ne. Vsi tovariši, ki se bodo prijavili za ta izlet, naj do 15. majnika plačajo polovico vožnje, ostalo polovico pa pri odhodu. Vožnja za osebo bo znašala Din 115.—, kar je zelo ugodno, ter lahko trdimo, da je mnogo cenejša kakor z vlakom. Tovariši, zberimo se vsi za ta lep izlet! — Oddajte takoj okrožnico naslednjemu tovarišu, da ne bo zamude!

Sv. Pavel pri Preboldu.

V naši podružnici se zelo živahno gibljemo. V nedeljo smo priredili v Sokolskem domu predavanje o starostnem zavarovanju delavcev in o pomenu organizacije.

Predavatelj tov. Rupnik iz Ljubljane nas je seznanil z vsemi dobrimi posledicami tega za delavstvo tako važnega pojava. Orisal nam je v številkah višino prispevkov in dajatev, ki so za prve počette sicer zelo skromni, vendar je pričakovati, da se bo iz teh prvih počettkov

razvil tekom let v institucijo, ki bo za vedno odpravila nesocialne pojave današnjih dni, da mora onemogel in star delavec-invalid pritiskati na kljuko in iskati miloščine pri dobrosrčnih ljudeh svoje domovinske občine. S tem zakonom smo delno stopili v krog modernih držav, ki so to vprašanje do konca rešile. S tem v zvezi je spravljal predavatelj vprašanje delavskih organizacij, od katerih je odvisen koristen in smotrni razvoj delavskega zavarovanja. Bičal je nezdrav pojav neorganiziranosti, ki predstavljajo trota v panju, ki živi od pridnosti in borbenosti svoje okolice. Pozivajoč vse, da delajo na to, da se ta sramoten pojav v delavskih vrstah odpravi, ker je od tega odvisen ves socialno-gospodarski napredek delavstva v boju, ki ga vodijo v imenu delavstva strokovne organizacije.

Predavatelj je žel za svoja izvajanja priznanje prisotnih.

Takih predavanj si želimo še več, ki jih bo poklicala v življenje snujoča se socialno-gospodarska šola, ki jo hoče NSZ organizirati v vseh delavskih centrih.

Tovariši! Na nas leži uspeh in dolžnost, zato vsi v organizacijo!

Maribor.

V soboto dne 24. t. m. se je vršila v dvorani restavracije «Povodnik» širša konferenca Narodne strokovne zveze, kateri so prisostvovali odlični predstavniki narodno-napredne javnosti vsi mariborski funkcionarji NSZ in zastopniki Izvršnega odbora, ki je konferenco sklical. Konferenco je vodil predsednik I. O. tov. Juvan Rudolf, ki je v svojem otvoritvenem govoru obrazložil povod za sklicanje in namen konference, v katerem se je dotaknil vseh vprašanj s splošno narodnega in socialnega vidika, apelirajoč na navzoče, na uvidevnost in važnost narodno-delavskega pokreta za Maribor in njegovo najbližjo okolico z ozirom na njegov narodni značaj.

Tov. Rupnik, tajnik I. O., se je pa v svojem referatu dotaknil raznih taktično organizatornih vprašanj in z nekaterimi konkretnimi ugotovitvami in obrazložitvami o namenu konference podal snov za debato.

Razvila se je zelo živahna in stvarna debata, katere so se udeležili skoro vsi odličniki javnega mnenja kakor tudi funkcionarji narodno-delavskega pokreta. Stvarna in poučna izvajanja so odločilno vplivala na smotrni potek konference in nje končne zaključke. Ugotovljeno je bilo, da je Maribor prav za prav delavsko mesto, saj živi zaradi zelo razvite industrije v Mariboru 30.000 ljudi, ki pripadajo delavskemu sloju ali imajo z njim neposredne stike in odvisnost. Ob taki ugotovitvi je razumljivo, da igra naš narodno zavedni delavec v Mariboru zelo važno vlogo, ki daje s svojo narodno zavednostjo na zunanjo narodno napredni značaj mesta.

Debata se je vršila z resnično objektivnostjo in resnostjo, odgovarjajočo namenu iznešenega programa, v miljeju največje prisrčnosti, dobrohotnosti in stvarnosti.

Zato so tudi sklepi odločilne važnosti, katerih posledice se bodo opazile že v doledni bodočnosti.

Predvsem je važno, da se je ustanovil 1. uredniški odbor, ki ima namen ustvariti predpogoje za propagando in gospodarski temelj narodno-socialnega tiska;

2. ustanovi se «Socialno-gospodarska šola» po vzorcu že poslujoče take institucije na Jesenicah, ki prevzame posle vzgoje in izobrazbe narodnega delavstva;

3. ustanovi se stalno tajništvo za Maribor in njega najbližjo okolico;

4. razni drugi ukrepi, ki imajo namen poživiti in združiti vse narodno misleče delavce v celoto.

Tov. Juvan je ob zaključnih besedah ugotovil stvarnost, ki je mestoma s krepkimi izrazi poedincev le prevlado-

vala plemenitosti namena, ki je obrodila tako lepe uspehe.

V poznih večernih urah so se udeleženci razhajali z zavestjo, da so dali duška svojem notranjemu hotenju, da se oživi delo in odpravi pasivnost povsod tam, kjer grozi škodovati celotnemu narodno delavskemu pokretu, ki daje Mariboru naroden značaj. Brez narodnega delavca ni narodnega Maribora.

Izvrševalni odbor se tem potom ponovno zahvaljuje vsem udeležencem, ki so plemeniti nameri žrtvovali nekaj ur in pripomogli k mogočnemu utisu, ki ga je rodila stvarnost, strpnost in absolutna objektivnost, ki je dala konferenci znak pravega narodno delavskega pokreta.

Ljubljana.

Podr. Strojne tovarne in livarne.

Naše članstvo mora voditi v Sloveniji neobičajno in edinstveno borbo. Borbo za izplačilo zasluženih plač. Podjetje se bori z velikanskimi gospodarskimi težkočami. Zaposlitev delavstva je popolna. Denarja pa nikjer. Ko pride dan izplačila, se izplačajo samo malenkostne akontacije, ker baje ni denarja. Marsikatera delavska družina in tudi posameznik bi vsled takega načina izplačil zašel v dolgove, iz katerih se najbrže ne bo več izkopal. Borba za redno izplačilo je upravičena. Nešteto poizkusov se je že storilo, a vse zaman. Kot zadnje sredstvo se je delavstvo poslužilo zadnje dni ustavitve dela vse dotlej, da se izplača vse, kar je pošteno zasluženega. V sredo se je vršil v dvorani Delavske zbornice polnoštevilno obiskani shod, katerega je sklical zaupniški zbor in na njem je poročal starešina izvoljenih zaupnikov.

Na podlagi danih obljub s strani lastnika podjetja, da se v četrtek in petek izplačajo vsi zasluženji prejemki, je delavstvo končno, vendar zelo nerado, sklenilo, da se povrne v četrtek na delo.

Zeleti bi bilo, da vodi o tej edinstveni situaciji račun tudi država kot naročnik raznih izdelkov, da bi v redu poravnala svoje naročilne obveznosti.

Ne moremo si kaj, da pripomnimo značilnost za naše prilike, da se mora eno najstarejših podjetij boriti s takimi težkočami v času, ko slične industrije v državi cvetejo in prospevajo bolj kakor kdaj poprej.

Se bolj značilno pa je, da mora pezo vseh gospodarskih težkoč upravičenih in neupravičenih nositi ravno bedno delavstvo.

Zveza zidarjev in tesarjev.

Dolgotrajna pogajanja za sklenitev kolektivne pogodbe za stavbinsko delavstvo cele dravske banovine so privedla končno do sporazuma.

Stavbinsko delavstvo, ki je dolgo let bilo brezpravna raja, si je lansko leto priborilo provizorično kolektivno pogodbo, ki je v glavnem prinesla nekoliko reda v anarhijo, ki je vladala v stavbinski stroki. Iz tega provizorija je hotelo delavstvo doseči definitivno kolektivno pogodbo, zato je samo pozdravljati sklenjen sporazum, za katerega je moglo delavstvo pod silo razmer žrtvovati doberšen kos svojih upravičenih želja.

Tudi ta sporazum še ne nosi pečata definitivnosti, ker se bodo v jeseni pričela zopet pogajanja za kolektivno pogodbo, ki bo veljala za prihodnjo sezijo in morda ob uvidevnosti vseh prizadelež še za nadaljnje sezije.

Vsekakor predstavlja sporazum lep napredek stavbinskega delavstva, ki bo ob strumni solidarnosti v bodoče gotovo še boljši. K tolmačenju sporazuma se povrnemo v prihodnji številki.

Stavbinci bodo 1. maja lahko z zadovoljstvom obhajali tudi praznik dela na strokovno organizatornem polju. Le tako naprej!

Sv. Pavel pri Preboldu. V eni zadnjih številki «Del. politike» se je znan dopisnik obregnil poleg drugega tudi ob

g. Ehrgotta, da se nima vtikati v delavske zadeve itd. Mislimo pa, da toliko pravice kakor dopisnik, ima pač vsakdo. Svetovali bi mu, naj raje posveti svojo pozornost tisti «razredno-zavedni» osebi iz njegovega lastnega tabora, ki skuša svojo «razredno zavednost» vtepati v glavo tudi delavcem češ: Ali imate toliko denarja, da ga za organizacijo stran mečete? Lepa «razredna zavednost», samo delavstvo ni do vzetno zanj, vsled tega jeza pri so sedu. Imamo pripravljen lep šopek iz «razrednega» vrta in smo na željo pripravljeni postreči z njim.

Medvode. Naša podružnica se zelo lepo razvija, le žal, da imamo preveč žrtev zaradi redukcij v papirnici. Brezme brezposelnih članov nas ne spravlja v položaj, da bi klonili duhom. Gremo pač po svoji začrtani poti.

Sklenili smo prirediti vrtno veselico dne 20. junija na Sokolskem telovadišču in je čisti dobiček namenjen brezposelnemu fondu in kritju drugih socialnih potreb podružnice. Podrobnosti priobčimo v prihodnji številki.

Naše podporno društvo. Pod gornjim naslovom se dopisnik zaletava tudi v Delavsko podporno društvo, odnosno v njega gostilno in liste, ki se tam nahajajo. Da bo dopisnik na jasnem, mu sporočamo, da je gostilna poslovno podjetje, v katerega lokale ima vsakdo prost vstop, brez ozira na politično pripadnost. Uprava društva naroča pač časopise, katere obiskovalci zahtevajo. Ako bi se dopisnik zanimal, bi našel v lokalni tudi «Novo Pravdo» in razne druge liste, ki jih ima v želoču. Če bo dovolj reflektantov, bo društvena uprava naročila tudi «Delavsko politiko». Dopisnik, ki obiskuje lokal, pa take želje doslej še ni izrazil in društvena uprava doslej sploh še ni prejela kake slične želje. Torej možato na plan in ne streljati izza plota.

„Delavska fronta“

Tako se imenuje list, ki ga izdaja nova «zelena» organizacija Zveza združenih delavcev ali kratko imenovana «Jugoras», t. j. «nepolitična» strokovna organizacija J. R. Z. V svoji zadnji številki so si gospodje privoščili tudi NSZ in «Novo Pravdo». Vidi pa se, da so ti gospodje res še zelo, zelo zeleni, zato se na njih onemoglo jezo res ne izplača odgovarjati. V članku pravijo, da razvoj moči in veličina narodnega socializma pri nas kaže, da je to gibanje pri nas brez tal. Nato pa pravi, da se kljub lepim besedam o narodnem socializmu ni posrečilo, pritegniti veliko delavcev. Končno pa vendarle ugotavlja, da ima narodni klub v Delavski zbornici 21 delegatov, medtem ko imajo zelenaši samo enega. Čudovita logika. Nikjer nič ni, pa vendarle 21 delegatov in 18.000 glasov. Prav radovedni smo, koliko članov ima ZZD pod sedanjim protektoratom in koliko bo teh članov še ostalo, ko protektoratov več ne bo. Iz članka se namreč vidi, da imajo gospodje grozen strah pred praznimi blagajnami.

Iz uredništva.

Na pritožbe raznih dopisnikov odgovarjamo, da izhaja list vsak prvi in tretji četrtek v mesecu. Vsi dopisi morajo biti v rokah uredništva najkasneje vsak ponedeljek pred izidom lista. Izjema velja samo za nujno važne zadeve. Ako se držite teh terminov in pišete samo na eno stran papirja, prihranite uredništvu delo na času in sigurnost priobčitve zaželjenega dopisa ob pravem času.

Poročajte za list važne dogodke vsi, ki ste sposobni pisave. V uredniški koš mečemo samo dvomljive in osebne zadevščine.

Ker je list edino socialno-politično glasilo v Sloveniji in strokovno glasilo NSZ, lahko presodite, kaj lahko pišete za list. Dosledno hočemo stati na tem programu, ker je v doslednosti predpogoj obstanka in razmaha. **Uredništvo.**

ZANIMIVOSTI IN PRIPOMBE

Važne zahteve z Jesenic

Kaj pa stanovanjsko vprašanje? Na Jesenicah in Javorniku je v splošnem veliko pomanjkanje stanovanj, kljub temu, da si je delavstvo samo zadnja leta zgradilo precej hišic. Vprašanje obstoječih stanovanjskih hiš se je že tudi večkrat obravnavalo in preiskalo, v kako nehiigijeničnih majhnih prostorih mora delavec stanovati s svojo družino, to je hiba, ki pospešuje tuberkulozo itd. Inicijativnost delavcev samih za gradnjo stanovanjskih hiš bo ponehala z ozirom na znižanje plač. Dolžnost podjetja bi bila, da se zanima in skrbi tudi za ta vprašanja. Veliko število je delavcev, ki se morajo dnevno po več ur voziti s kolesi ali pa peš hoditi k delu.

Podjetje razširja svoje obrate in je s tem nastala potreba zaposlitve še večjega števila novih delavcev. Vsi ti pa bodo primorani hoditi po več ur daleč iz okolice k delu. Narodno strokovna zveza je pokrenila že v tem smislu akcijo, da je vložila na ravnateljstvo Državnih železnic vlogo za uvedbo delavskih vlakov. V drugih državah imajo uvedene delavske vlake v takih industrijskih centrih kakor so Jesenice. Za taka vprašanja naj bi se zanimale tudi državne oblasti in upoštevale želje delavcev z vpeljavo delavskih vlakov.

Strokovne organizacije pa pritiskajo na podjetje, da ono gradi potrebno število stanovanj za svoje delavstvo. Podjetje pa poudarja, da je pripravljeno graditi, vendar pa ne more pristopiti k temu vsled tega, ker so take investicije podvržene prevelikemu obdavčenju. Tudi v tem pogledu skrbijo druge države s tem, da takih investicij ne obremenjujejo z davki in s tem omogočajo gradnjo stanovanjskih hiš.

V tem pogledu apeliramo na vse odločujoče kroge, da posvečajo večjo pozornost upravičeni zahtevi delavstva po gradnji delavskih stanovanj s strani podjetja, s strani državni oblasti pa, da ne obdavči takih investicij in da se vpeljejo delavski vlaki.

V interesu podjetja bi bilo, da vpelje za oddaljene vasi, **avtobusno prevažanje delavcev.**

Socijalna zakonodaja v Bolgariji. Izšel je zakon, ki ureja sklepanje kolektivnih pogodb. Pogodbe je treba registrirati pri obrtnem nadzorništvu. Kolektivna pogodba je obvezna za vse delavce in za vse delodajalce brez ozira na to, če so člani pogodbenih strank. Pogodbe je možno skleniti za en obrat ali za več obratov iste stroke. Pogodba

sme trajati največ tri leta. Z istim zakonom je urejeno tudi poravnalno postopanje v slučaju sporov. — Stavke in izprtja so prepovedana. Stavkujoči delavec more izgubiti vse ali del pravic, ki jih daje zakon o zaščiti delavcev. Podjetnik, ki izvede izprtje je kaznovan z občutno globo. Kdor stavko ali izprtje povzroči, je kaznovan z zaporom od 1 do 3 let. — Tak zakon ni posebno moderen in je v njem malo smisla za socialne potrebe delavstva. — Bolgarija je uzakonila pravico do plačanega dopusta. Pri dveletni zaposlitvi znaša dopust 7 dni. Po enem letu zaposlitve ima delavec pravico do dvatredenskega neplačanega dopusta. Bolniški dopust ne daje pravice do plače. Dopust sme trajati največ 3 mesece, po tem času je delovno razmerje ukinjeno, toda delavec ima še devet mesecev **prednostno pravico** na zaposlitev, ako so prazna mesta. Nadure plačuje bolgarski zakon s 25% doklado. Izvedena je zaščita minimalnih mezd.

Besede brez dejanj. V proračunski seji v Narodni skupščini je minister za socialno politiko in narodno zdravje podal nad vse žalostno sliko o stanju in razširjenosti jetike v naši državi. Povedal je, da je v treh letih umrlo na tej bolezni 250.000 ljudi. Ko pa listamo v proračunu za postavko, ki bi bila namenjena kot podpora ali v svrhu protituberkulozne borbe med narodom, iste ne dobimo, ker za take potrebe ni denarja. V državnem proračunu potrebe po sistematični, podrobni protituberkulozni borbi ne poznajo. Od besed do dejanj je pač predaleč. Na ta način bo seveda jetika postajala vsako leto nevarnejša ljudska bolezen! Kdo nosi za te strašne posledice odgovornost?

Delniške družbe v Nemčiji. Nemška vlada je izdala nov zakon o delniških družbah. Ta zakon je zaradi tega zanimiv in poučen, ker v praksi pokaže, kako narodno-socialistični režim hoče ostati zvest svojemu nauku, «da veliki kapital ne sme biti trdnjava za izkoriščanje malega človeka». Predno so narodni socialisti prišli na vladno, so zahtevali socializacijo denarnih zavodov, velikih industrij in trgovin. Zakon o delniških družbah tem zahtevam ni ostal posebno zvest. Posebna novost novega zakona je v tem, da morajo delniške družbe poseben odstotek čistega dobička oddati v socialne namene delavcev in nameščencev (stanovanja, sport, kultura itd.) in da morajo prejemki upravnih svetnikov odgovarjati njihovem delu in odgovornosti. Najmanjši akcijski kapital mora znašati 400.000 mark, s čemur

je ustanavljanje malih akcijskih družb izključeno. Skupščinam delniških družb je vzeta glavna beseda, ki jo je dobil upravni odbor, ki je tako postal neke vrste vodja podjetja.

Brezposelnost v Zagrebu. Pri Borzi dela v Zagrebu se je javilo okrog 4000 brezposelnih delavcev, med katerimi so v večini težaki in sezonski gradbeni delavci. Ako računamo še svoje teh brezposelnih delavcev, je v Zagrebu zdaj okrog 16.000 ljudi, ki ne vedo, ali bodo imeli jutri skorjico kruha, s katero bi potolažili svojo lakoto.

Vzorna komunalna politika. Zagrebška občina je izdala uredbo, da morajo imeti vse brivnice v mestu školjke s tekočo vodo, in sicer tudi brivnice na periferiji, kjer mestna občina še ni zgradila vodovoda in kanalizacije. Brivci zagrebške periferije bodo torej morali zapreti obrate, ker ne morejo instalirati školjk s tekočo vodo.

Osnutek uredbe o sanaciji bratovskih skladnic. Delavska zbornica je dobila na vpogled osnutek uredbe o sanaciji bratovskih skladnic. Osnutek predvideva okoli 13 milijonov dinarjev dohodkov in je v tem pogledu boljši od prejšnjih uredb.

Kazni za tihotapstvo.

Prav in moralno je, ako so tihotapci za svoja kazniva dejanja tudi primerno kaznovani. Toda kazni morajo biti pravične, kar predvsem pomeni, da morajo biti za vsakega krivca enake. Neenakost v kaznovanju je po ustavi nedopustna, pomeni socialno krivico in ustvarja med državljani občutek pravne negotovosti in neenakopravnosti.

Vžigalniki so carinsko blago in morajo biti žigosani, za kar je plačati letno pristojbino 100 Din. Kdor uporablja ne-žigosan vžigalnik, je tihotapec. Zakon predvideva za take osebe točno določeno kazen. Toda izvršne oblasti so pa šle preko zakona in groze s kaznimi, ki jih zakon ne pozna. Finančno ministrstvo je izdalo odredbo, da bo iz javne službe odpuščen vsakdo, ki prižiga cigarete z nežigosanim vžigalnikom. Z odpuštom groze tudi privatna podjetja. Prvič je taka kazen naravnost nečloveško ostra, drugič pa ne gre, da bi taka kazen zadela samo delavce in nameščence, drugi bi pa stvar odpravili z nekaj dinarji kazni. Pričakujemo zato, da bo ta neenakost odpravljena.

Čiščenje v Rusiji.

Stalin čisti z železno metlo in žrtve tega čiščenja je bil zadnje dni tudi bivši šef GPU Jagoda, ki je baže koval zaroto proti Stalinu in Vorošilovu. Gre za na-

daljevanje čiščenja v vodilnih vrstah, ki je zahtevalo že življenje vseh bivših so-delavcev Leninovih in prvih revolucionarjev. Jeseni bodo namreč v Rusiji tajne in svobodne volitve, nato pa bodo začeli izvajati tudi novo ustavo. Stalin je zaradi tega odstranil vse, ki bi lahko delali zgago in ki nasprotujejo njegovi politiki. Evropski desničarski tisk je poročal, da so nastala velika nesoglasja med Stalinom in Vorošilovom in da se hoče Vorošilov polastiti vse oblasti v Rusiji. V resnici vlada med obema popolno soglasje in sta ruska vojska in ruska komunistična stranka složni in imata iste cilje, vsaka seveda na svoj način. Stalin je nedavno izjavil, da mora vladati v Rusiji demokracija v okviru ideje ruske boljševiške stranke. Ljudstvo ima celo dolžnost kritizirati in kontrolirati delo in ravnanje voditeljev. Spričo vznemirljivih vesti o razpadanju in razkroju v vrstah ruskih voditeljev pa listi francoske vlade podčrtavajo dejstvo, da je Rusija v gospodarstvu prva na svetu in da bo imela v kratkem največje zaloge zlata ter da bo s tem najbogatejša država na svetu.

Največ resnice je v tistih idejah, ki dajejo našemu življenju kar največ intenzivnosti in globine ter ga delajo vrednejšega. To so pa v 20. stoletju — socialne ideje in kulturne ideje.

*

Narodno zavedni delavci imajo v narodni državi velike dolžnosti, imeti pa morajo tudi velike pravice, da izpolnijo svoje poslanstvo pri graditvi narodne države in narodne kulture!

Iz uprave lista.

Dogajajo se primeri, da nam vračajo list člani, ki imajo kot organiziranci pravico do brezplačnega prejema lista.

Podružnice naj svoje članstvo pouče in skrbijo, da se vse izpremembe naslovov javijo upravi.

Poverjenike, posebno one, ki spe spanje pravičnega, pozivamo, da nam odgovore na zadnjo okrožnico, da ne bo pozneje neutemeljenih očitkov. Uprava lista se trudi upostaviti red v dostavi lista naročnikom in razširiti krog naročnikov. Ves trud pa je zaman, ako poverjeniki ne store svoje dolžnosti.

Vsak član NSZ naj si šteje v dolžnost, pridobiti vsaj enega naročnika.

Z zadnjo številko smo ustavili list vsem, ki ga niso plačali. Tako bo tudi v bodoče.

Mi moramo kvišku! Ta namen naj služi vsem poverjenikom in članstvu v vzpodbudo!

Uprava lista.

ČLANOM NARODNO STROKOVNE ZVEZE

priporočamo

Kolodvorsko

restavracijo

v Ljubljani in moderno

Kavarno Majcen

za Bežigradom

TOČNA POSTREŽBA! SOLIDNE CENE!

JESENICE, GORENJSKO, Gosposvetska c. 8

HOTEL TRIGLAV

*Novo opremljene sobe! Pristna štajerska vina!
Dobra domača kuhinja! Najnižje cene!*

Se priporoča **MARIJA ORAŽEM**

Vsakdo nai ve,

da je trgovina s papirjem, pisarniškimi, razmnoževalnimi, tehničnimi in šolskimi potrebščinami

IV. BONAČ
LJUBLJANA

Šelenburgova ulica 5

najbolje
sortirana trgovina

Polnilna peresa, pisemski papir, albumi, pisalne garniture, keramika, bižuterija in druga moderna darila

Zastopstvo za OZALID

Zahtevajte na š list v vseh

obratih in lokalih, kjer trošite

svoj denar!

Restavracija

Legat
Jesenice — Fužine

Vsako nedeljo zvečer plesna zabava brez vstopnine. — Se priporoča

restavrater

AVT. CIV. ING.

M. A. Stebi

ZASTOPSTVO ŠKODOVIH ZAVODOV

LASTNIK: L. PAULIČ

Elektromotorje iz znamenitih Škodovih zavodov v Plznu, kakor tudi testence, svetilke, kuharke in vse električne aparate aobite
PO NAJNIZJIH CENAH V PASAŽI PALAČE

„VIKTORIJA“
v Ljubljani, Aleksandrova cesta štev. 4

Posebno opozarjamo na najnovejše likalnike, s katerimi se prihrani 30—50% stroškov za tok

NA ZALOGI JE TUDI
VES OSTALI ELEKTRO-TEHN. MATERIJAL